

Torskfiske på Odensholm

Valter Erkas berättar på en inspelning som gjordes 1986 -87. Nedskrivet av Saga Adolfsson

Man var ju ung när man fick börja på, 12-13 år. Så småningom lärde man sig alla platser som de gamla hade mätt upp och gett namn åt, det gällde ju att vara med överallt. Särskilt norr om Odensholm var det väldigt fina torskplatser. Man lade inte långrev för då kunde ju reven bli kvar och då stod fisken där och ruttnade. Man pilkade och de äldre brukade säga att man inte skulle ta mera än man behövde.

Man brukade lägga nät efter flundra, men det var lite svårt. Det skulle vara vackert väder när man lade flundrenät, om det var minsta lilla dyning eller om det var sjögång, så kunde det bli så att det rörde upp ”skån”, sjögräs och ålgräs som lade sig i näten. Det kunde då bli besvärligt att få in dem i båten igen. Det kunde bli som en hövålm, båten blev full. Men om det var vackert väder då gick det bra.

Om man hade gamla beten så tog inte torsken på dem, men flundran var en konstig fisk, hon tog om strömmingen hade stått och blivit sur. Flundran högg så det fräste, de tyckte om gamla beten. Och vi fick ju väldigt med flundra just på gamla beten många gånger.

En speciell torskplats låg norr om fyren. Det var en engelsman, engelsk båt, som hade gått på och sjunkit där. Om det var försäkringsbedrägeri eller vad det var, de hade sänkt den där. Den låg på djupt vatten, 18 famnars vatten, det blir ju en 36-40 meter. Båten hette Rojal, sa de äldre och den hade sjunkit där med last av lin. Det blev en väldigt bra torskplats, för där samlades torskarna – troligen växte de upp där, ynglen fick vara i fred och de blev stora. Om de tog i reven fick du se upp så de inte slet fingrarna av dig. De drog, så att det knakade i båtbenet. Ja, båtbenet. Det var ju så att när man slaktade djuren på hösten så sparade man vissa ben och hade på relingen ”håe” Man spikade fast benet på relingen och lät reven löpa över det. Ingenting kunde ju vara bättre, det var ingenting annat som höll, det skulle vara ben. Det var också glatt (=halt) att dra över. På det viset så drog man lätt. Hade man dragit på relingen, så hade reven skurit in i träet och då hade man ju snart dragit sönder den. Särskilt när man fiskade vid Rojal – torskarna var stora och svarta och stod och lurade mellan de där stora järnplåtarna på Rojal, där som de växt upp. Ett våldsamt bra torskhål hade det blivit.

Jag hörde från de äldre att linet från Rojal hade de tagit i land och torkat här på Boan, det var väl försäkringsbolag som fick ta hand om linet sen då. Manskabet hade kommit i land i båtarna, det var en höstnatt. Jag vet inte om det hade varit fel på fyren men något särskilt hade det varit, för hela natten hade de suttit utanför bränningen här på norrsidan utanför strandhusen. När det blev ljusst på morgonen, då kom de in till land och våra hade fått en våldsam utskällning, för det var väl ändå något fel på fyren.

Det var, skulle jag tro, på 1890-talet. Johannes Erkas, min farfars bror, som talade om det här för mig var född 1882. En dykare hade drunknat också vid räddningsarbetet, han hade hakat fast därute och där blev han kvar. Rojal blev också kvar och står där än idag. Väldigt bra torskfiskeplats hade det blivit.

Det fanns många bra fiskeplatser. ”Banka” sa de, det var väl bankar, där var det lite djupare vatten. Sedan Lergronn, Lergrund, som var längst ut. Jag kan inte säga hur många distansminuter det var från Holmen, men jag gissar på en 5 distansminuterut från fyren. Jag var ganska ung på den tiden. Torskarna var mindre på Lergronn men kom i stora stim. När ett stim var där, fick man inte ner reven till botten innan de fastnade.

En gång kommer jag särskilt ihåg jag tror det var 1938 eller -37. Jag var inte 20 år då, 17-18 år. Det blåste från sydväst lite grann och vinden vred mot syd och de äldre pojkarna rodde till Lergronn för att fiska och jag tänkte att jag också skulle göra likadant. Det var ju väldigt dumt, men man lär sig så småningom. Jag rodde också dit och vi fiskade. De äldre pojkarna var också där i sina båtar och drog in torskar. Vår torskbat

var rätt stor, våra hade byggt den, det var en bra båt annars, men när man skulle ro då gällde det på, då skulle det finnas krafter. Så började det blåsa rakt i fören, upp till fyren och långt var det. Sydvinden ökade ju under dagen, med Sunnan brukade det vara vackert på morgonen, men sen vid 11-tiden så blåste det så det gnistrade och den vita sjön gick hög. Sen var man ju så dum så man rodde ju inte iväg förrän de andra gjorde det och då var det så dags. Jag kom iland vid fyren, man måste gå iland bakom strandhusen, det var lä där. När jag kom hem så talade jag om det, hur svårt det hade varit. Ja, det får man ju räkna med när man går ner i sjön, blev kommentaren.

Torskfiskedagen kunde vara krävande. Först var det ju så, att under den vackra tiden på året med de ljusa nätterna, var det dags att gå efter betesnäten vid 01-tiden eller så. Det som gällde var, att om det var en vacker dag skulle man vara tidigt i farten. Fick man beten så kom man hem och väckte familjen och kokade kaffe och vad det var, mitt i natten och sen skulle ju den där matväskan göras i ordning och så var det revarna, kudden som man satt på, som var stoppad med ålgräs och så var det seglet och så bar det i väg.

Skulle man gå söderut eller skulle man gå norrut? Varje man hade ju sin åsikt, för ju dit som han tyckte det passade bäst. Det berodde ju mycket på vinden vilken plats man valde. Det kunde ju hända att man inte kom i land förrän vid 1-2 tiden på eftermiddagen och hade man då ett par kärror torsk, så skulle det ju dras hem. Ofta gick barnen till mötes och hjälpte till att dra hem torskkärran. Det var tungt, torskkärran rymde ju 60-70-80 kg. När kärran väl dragits hem då blev den stående där och så var det då kvinnorna som fick ta hand om innehållet. Det var de som skulle rensa och ta hand om det som fiskats. De tog ur gälar och tarmar och lade i kärran igen och på eftermiddagen när det var färdigrensat och klart så drog man ut avfallet, torskrenset, ut på åkern och strödde ut det, eller också grävde man ner det. Man kunde se att där som man hade gödslat med torskavfall så var det dubbelt så högt blast eller långt strå om det nu var potatis eller om det var säd eller vad det var man hade på åkern året därpå.

Rensning av torsk på Odensholm

